

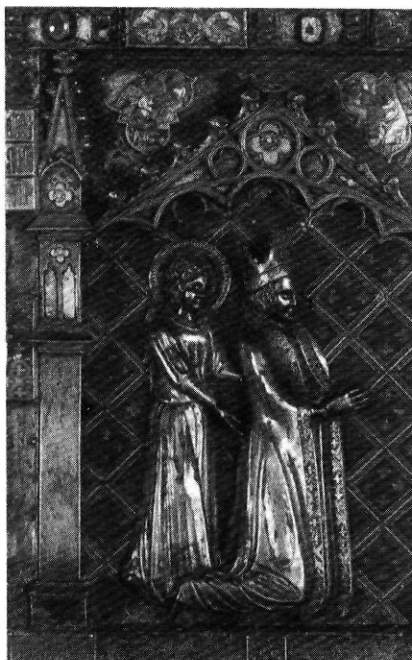
Martí Luter, avui

Aquest llibre va obtenir, l'any 1984, el premi d'assaig *Carles Rahola*. És una llàstima que el retard en l'edició no ens hagi permès de tenir-lo a les mans quan la celebració del V Centenari del naixement de Luter fou ocasió que la seva figura conegués una certa popularitat entre nosaltres. Amb això, no vull pas dir que l'obra de Joan Busquets sigui tributària de l'actualitat fugissera que crea aquesta mena de commemoració; vull dir simplement que no es podrà aprofitar de la publicitat que li hauria significat sortir en el moment oportú tal com la concessió del premi feia preveure. I és una llàstima perquè aquest llibre és realment important. Intentaré explicar per què ho crec.

Qualsevol coneixedor de la bibliografia generada per l'estudi de la vida de Martí Luter sap que s'han escrit, sobre el pare de la Reforma, obres de categoria excepcional. No és pas al costat d'aquests treballs d'alta i profunda investigació que cal col·locar aquest llibre de Joan Busquets. Es tracta d'un esforç de divulgació justament, d'aquestes investigacions dels grans especialistes. I m'agradaria ser ben entès: quan afirmo aquest caràcter divulgatiu no pretenc rebaixar el seu valor i el seu interès. Al contrari. A diferència, per exemple, de la francesa, la cultura catalana està mancada d'aquest gènere de treballs que posen a l'abast d'un públic no especialitzat els grans temes del pensament i de la història. En aquest sentit, el llibre de Joan Busquets és exemplar.

Últimament s'han publicat algunes traduccions d'obres de divulgació sobre Martí Luter. Però aquesta que comentem presenta una peculiaritat que la fa excepcionalment interessant: ha estat escrita pensant directament en el lector català. Té molt present, doncs, que la nostra cultura ha ignorat per molt diverses causes històriques, tot el que es refereix a Luter i a la Reforma, o que se n'ha fet una caricatura falsa i grotesca. Per això Joan Busquets insisteix en aspectes ben assumits per un lector europeu crescut en contacte directe amb el protestantisme i que, en canvi, el lector català desconeix o ha rebut, distorsionats, de la nostra tradició cultural.

MODEST PRATS

La glòria d'un retaule

Entre el 24 de desembre de 1985 i el 2 de març d'enguany ha tingut lloc l'exposició artística "Thesaurus" ("L'Art als bisbats de Catalunya 1000/1800"), instal·lada a Barcelona als locals de "La Caixa" del Passeig de Sant Joan.

L'organització ha anat a càrrec de la "Fundació Caixa de Pensions", que també n'ha sufragat les despeses. Les peces, en nombre de més de 170, hi han estat aportades pels bisbats de Catalunya, donat que són o procedeixen d'esglésies catalanes.

L'interès de la mostra rau en el fet que ha calgut vèncer molts obstacles per a reunir una col·lecció tan important, destinada no sols als especialistes en art, sinó també als investigadors i als simples afeccionats. Amb seguretat que mai més no es veurà reunida ni exposada amb tanta perfecció tècnica ni amb tanta adaptació al públic mitjà.

El bisbat de Girona hi ha contribuït amb 25 peces de gran interès. Sobresurt el retaule de plata de la Catedral, que hi ocupa un lloc distingit i frueix d'una il·luminació especial amb tres graduacions que posen en relleu, ara la riquesa dels daurats, ara la finesa dels esmalts i després el retaule en conjunt.

L'exposició fa honor als organitzadors i constitueix una glòria per a l'Església catalana.

JAUME MARQUÈS

Què hi ha darrera la ciència?

El propassat mes de febrer es realitzà un cicle de conferències, que sota el títol "Què hi ha darrera la ciència?" pretenia posar sobre la taula la relació entre ciència i ideologia. El cicle fou organitzat pel MUEC (Moviment d'Universitaris i Estudiants Cristians) i el CED (Centre d'Estudis Diocesans) amb la col·laboració de l'Estudi General de Girona. Van intervenir-hi: Eduard Bonet, Ramon Margalef, Antoni Lloret i Jorge Wagensberg.

La tasca de transmetre i difondre la ciència té com a missió donar-ne a conèixer aspectes concrets, desvetllar l'interès i mostrar-ne la racionalitat. La ciència no són uns resultats sinó una manera de pensar. En aquesta línia es descobreix la relació ciència i societat en un doble sentit: ciència com a motor de desenvolupament i progrés, i ciència com a valor cultural. En un sentit evolutiu els homes han anat adquirint formes de funcionament que els han portat a desenvolupar una racionalitat i una cultura característiques. La ciència racional esdevé una part de la cultura que supera les creences o visions religioses.

Però no tot l'home és un fet cultural; hi ha uns caràcters que s'hereten i que marquen una determinació. Aquest fet fa entendre que la importància cultural de l'evolució és relacionar genèticament home i natura, és a dir, l'home com a part de la naturalesa.

A més de la situació actual de la recerca, es va plantejar l'esdevenidor de la ciència catalana en els termes d'usar molt més la nostra intel·ligència que altres països amb més recursos naturals, fent una recerca amb altes dosis de voluntat, imaginació i entusiasme. Això pot portar a la veritable formació de l'individu amb uns clars beneficis per a la pròpia comunitat.

S'han de valorar molt positivament les aportacions fetes en aquest cicle. Va ser una oportunitat per acostar al públic gironí, especialment als universitaris, personalitats científiques molt notòries i, a més a més, qüestions d'interès majoritari.

NÚRIA TERÉS

Rosa Leveroni a Cadaqués

In memoriam de Rosa Leveroni, o de *Rosaleveroni*, el nom de la qual "és ja l'inici d'un vers que no té traducció possible" (M.A. Capmany), l'Ajuntament de Cadaqués, amb la col.laboració del Departament de Cultura de la Generalitat, ha enllestit un homenatge, que serà el dia 21 d'abril, a la població esmentada, en el marc de la V Setmana Cultural de Sant Jordi. Marta Pessarrodona i Helena Valentí hi intervindran com a escriptores i, ahora, Marina Rossell, que ha musicat alguns poemes de Leveroni, tindrà cura d'un petit recital. Ultra això, l'Ajuntament de Cadaqués té en fase de discussió el projecte d'instituir un guardó literari que dugui el nom d'aquesta autora, projecte que, semblantment a l'homenatge, contribuirà a trencar el silenci que ha girat a l'entorn de la seva obra. Rosa Leveroni, nascuda a Barcelona l'any 1910, fou, tot d'una peça, poetessa —"Epigrames i Cançons", "Presència i Record", "Cinc poemes desolats"...—, crítica literària, traductora —d'Eliott i de tankas, especialment—, i, com hem pogut comprovar recentment, arran de l'edició d'un llibret de narracions a la col.lecció "Clàssiques Catalanes", contista. Tot i els diferents gèneres que conreà, la seva obra és escassa en volum, no pas així, però, en qualitat. Rosa Leveroni traspasà a Barcelona el 4 d'agost de l'any proppassat i fou enterrada a Portlligat, tocant al "Mar ratllat de dofins / que sospira i espera / sota el vent dels xiprers (...)", en un "Cementiri petit / damunt l'aigua serena, / últim port encimat / damunt la pau eterna" ("Petita suite de Portlligat).

GABRIEL PLANELLA

Els primers empordanesos

Temps era temps, s'anava formant una plana oberta al mar i tancada per velles muntanyes, sota un cel blau i lluminós, escombrat per la tramuntana. Ningú no l'havia vista mai, perquè no hi vivia cap home.

Un dia, fa un milió d'anys, van arribar-hi uns éssers desconeguts pels animals de la plana i de la muntanya, uns éssers que caminaven sobre dues potes, que ja s'hi quedarien per sempre més, i que serien testimonis i actors dels canvis que farien d'aquella plana el nostre Empordà.

I així, un altre dia hi fumejà la primera foguera, i un altre els homes s'establiren al Cau del Duc per dominar des d'allí tot el territori. Des de les altures començà la conquesta de la plana, i aparegueren les primeres cabanes, els primers conreus i els primers pobladors. La Fonollera i Ullastret iniciaren la seva vida i després la seva decadència. Les àmplies relacions que els empordanesos mantenien amb els seus veïns s'ampliaren el dia que uns llunyans navegants orientals arribaren a les seves costes per establir-hi centres comercials i introduir l'Empordà a la història.

A la seva obra "Els orígens de l'home a l'Empordà, del Paleolític als Indiketes", editada i presentada a Figueres, Enriqueta Pons i Eudald Carbonell, amb precisió d'especialistes i afany divulgador, fan llum sobre les dimensions èpiques de la conquesta de l'Empordà per l'home i sobre els petits detalls de la vida quotidiana dels primers empordanesos. La lectura del llibre ens va enfocant les bromoses primeres etapes de la vida de l'home a l'Empordà i dóna un altre sentit als paisatges avui tan humanitzats. És el seu, doncs, un llibre imprescindible per a tots aquells, empordanesos o no, que se senten atrets per l'encant d'una comarca que transformen uns homes a la seva mida.

N. SOLER

Girona, seu de congressos

De la mà del Col·legi Universitari, la nostra ciutat va acollir els passats dies 7, 8 i 9 d'abril el congrés que anualment celebra la "Society for Generative Linguistics in the Old World" (GLOW). Per primera vegada una ciutat de la península ibèrica ha reunit especialistes mundials en lingüística teòrica generativa, arribats de diverses universitats dels Estats Units i de països europeus.

Un total de vint ponències s'han presentat en aquesta trobada que ha aplegat noms tals com Guglielmo Cinque de la Universitat de Venècia, Marianne Adams i Tim Stowell de la UCLA, o Harry Hulst i Teun Hoelstra de Leiden. En aquest cas, ha col.laborat en la organització del congrés el Departament de Filologia Hispànica de la Universitat Autònoma de Barcelona.

En canvi, juntament amb la Universitat Internacional Menéndez Pelayo, s'iniciarà el dia 24 del mateix mes d'abril i fins al dia 26, el primer Seminari Internacional d'Història que analitzarà *La crisi agrària de finals del segle XIX a Europa*. Especialistes de l'Estat espanyol i d'altres procedents d'Alemanya, França, Gran Bretanya, Itàlia i Portugal presentaran l'estat de la qüestió del tema a discutir i exposaran els resultats de les darreres investigacions.

Així, durant tres dies, podrem veure junts a Girona historiadors tan coneguts en el nostre país com Ramon Garrabou i Jordi Nadal, al costat de Gabriel Désert de la Universitat de Caen, F.M.L. Thompson de la Universitat de Londres i F. Cazzola de la Universitat de Bolònia.

M. VILALLONGA

LLETRES

ARQUEOLOGIA

SOCIETAT